

STRESZCZENIE

Region Podhala stanowi jedno z najbardziej wyodrębnionych miejsc pod względem kulturowym, krajobrazowym oraz architektonicznym na mapie Polski. Świadectwem unikalności jest coraz większe uznanie dla dziedzictwa architektury regionalnej oraz podejmowanie tematu ochrony regionu.

Zmieniające się tendencje oraz silne wpływy zewnętrzne oddziaływały na kierunek projektowania budynków od początku XX wieku. Nie zawsze jednak czynnikiem decydującym o formie była głęboko zakorzeniona tradycja stanowiąca podstawę do ochrony budownictwa regionalnego. Zachowanie tradycji odwołującej się do historii regionu przechodziło liczne zmiany stanowiące nieuniknioną ewolucję z jaką przyszło się zmierzyć architektury Podhala. Częste odniesienia do obcych form już przed II wojną światową stanowiły temat dyskusji, gdzie wskazywano na istotny problem poszanowania tradycji oraz bezrefleksyjnego adaptowania innych stylów. Problem nasilił się po II wojnie światowej w dobie odbudowy Polski. Powstające wówczas obiekty użyteczności publicznej jak szkoły szpitale, hotele, bloki mieszkalne stanowiły wyraźną zmianę w stylu architektury upodabniając się do siebie. Budynki podlegające powojennym tendencjom na tle tradycyjnych realizacji budynków mieszkalnych, różniły się pod względem skali, technologii oraz najważniejsze tradycji regionu. Aktualnie część obiektów przyzwyczaiła nas do swojej obecności i w wielu przypadkach nie zwraca się na nie szczególnej uwagi. Stanowią one głównie przestrożę i nauczkę, aby historię architektury regionalnej szanować i pielęgnować, nie izolować, lecz nawarstwiać tak aby zachować jej rodowód. Dla przedstawienia problematyki przyjęto do opracowania budynek szkolny. Celem pracy było wskazanie charakterystycznego okresu po II wojnie światowej w budowaniu szkół odnosząc ich formę do cech regionalnych które nie były bardziej lub mniej widoczne.

Wybór obiektu nie stanowi przypadku. Szkoła to zarówno budynek jak również etap życia zakorzeniony w świadomości każdego człowieka. Przebywanie w otoczeniu nasyconym regionem to wstęp do asymilacji z nim. Wywołane wrażenia mające na celu ukształtowanie silnych więzi pomiędzy budynkiem a człowiekiem powinny zaczynać się od najmłodszych lat. W badanym okresie rozwoju budynków szkolnych w regionie Podhala zauważyć możemy cechy uniwersalne, pozbawione tradycyjnych odniesień czy też interpretacji regionalnych. Ich rozwój po II wojnie światowej uwzględniał szereg istotnych kwestii z czego głównym był deficyt w ilości szkół. W wielu przypadkach architektura proponowana w formie regionalnej stanowiła powód ówczesnej krytyki jako

zbędna przeszkoda obciążająca niepotrzebnie skromny budżet. Odgórnie następujące decyzje dotyczące formy szkół w skali całego kraju połączone z akcją budowy „szkół tysiąclecia” było przełomowym momentem dla wprowadzenia budynku typowego. Podsumowując powojenną architekturę szkół w regionie Podhala można uznać jako zakłócenie tradycyjnej ewolucji budynku wpisanego w lokalne układy przestrzenne, a metodę decydującą o formie typowej za sprzeczną z tradycją regionu.

Przeszczepianie form uniwersalnych w region Podhala, tak wówczas jak i obecnie nie służy kontynuacji tradycji. Nowe idee w architekturze powinny wynikać z głęboko zakorzenionej tradycji a transformacje, aby były zaakceptowane muszą stanowić harmonię pomiędzy architekturą a krajobrazem.